

Om skadedyr i fødevarevirksomheder

Fødevarevirksomheder skal forhindre skadedyr i at komme ind i virksomheden. Skadedyr kan nedbryde eller forringe fødevarer, de kan sprede smitte og udløse allergi hos mennesker.

Sikring af bygninger side 2 >>

Gode arbejdsgange side 3 >>

Bekæmpelse af rotter og mus side 4 >>

Forebyggelse og bekæmpelse af insekter side 5 >>

Bekæmpelse af andre skadedyr side 6 >>

Her findes reglerne side 7 >>

Sikring af bygninger

Fødevarevirksomhedens bygninger skal være sikrede mod skadedyr og holdes rene, så skadedyrene har en begrænset mulighed for at komme ind i virksomheden.

Det betyder:

- Gulv afløb skal være forsynet med metalriste. En rotte kan løfte omkring 1,2 kilo. Derfor skal ristene være fastgjorte, hvis de vejer mindre end 1,2 kilo.
- Kloakbrønde og tagbrønde skal have solide dæksler.
- Tagnedløb skal være sikret med net eller munde ud under terræn.
- Nedlagte afløb (også fra toiletter) skal afproppes korrekt.
- Vinduer og døre skal slutte tæt.
- Vinduerne skal have insektnet, hvis de skal kunne åbnes.
- Ventilationsåbninger skal være sikret med fintmasket trådnet.
- Lukning omkring rør- og kabelgennemføringer med cement eller sten eller fintmasket trådnet.
- Der må ikke være revner eller sprækker i ydermurene.
- Der skal være den nødvendige ventilation og udluftning for at undgå fugt.
- Bevoksning langs ydermure skal holdes nede og $\frac{1}{2}$ - 1 m fra muren. Træer og større buske skal så vidt muligt beskæres, så deres grene ikke rager ind over taget eller tagrender.
- Der skal altid være en port eller et andet skadedyrsfang mellem lokaler, hvor der modtages varer, og lokaler, hvor der produceres, lagres eller sælges fødevarer, således at skadedyr der eventuelt måtte komme ind i varemodtagelsen på paller eller andet, ikke fortsætter videre ind i fødevarehåndteringsområdet.
- Døre ud til det fri skal have selvluukkere på.

I en fødevarevirksomhed skal alle lokaler være sikret mod skadedyr.

Hvis der alligevel er kommet skadedyr ind i virksomheden, skal skadedyrene bekæmpes, så det ikke går ud over fødevarsikkerheden.

Gode arbejdsgange

Skadedyrssikring har indirekte betydning for fødevarer sikkerheden, derfor kan du klare dig med gode arbejdsgange på dette område:

- Gode arbejdsgange kræver som udgangspunkt ikke skriftlig dokumentation. Det er dog vigtigt, at fødevarer sikkerheden ikke sættes over styr. Virksomheden har til enhver tid pligt til mundtlig, overfor Fødevarer styrelsens tilsynsførende, at kunne redegøre for arbejdsgangen og kontrollen af indsatsområderne. De gode arbejdsgange skal være kendt af den pågældende medarbejder der udfører arbejdsopgaven, men i sidste ende er det virksomhedslederens ansvar detaljeret at kunne redegøre for det pågældende indsatsområde. Find gode råd på www.foedevarestyrelsen.dk
- Hvis virksomheden alligevel vælger at skrive egenkontrolprocedure(r) i egenkontrolprogrammet, er der her inspiration at hente:

Egenkontrollen for skadedyrssikring kunne fx beskrive:

- Hvordan bygningerne løbende bliver vedligeholdt, skadedyrssikret og overvåget for spor af skadedyr. Sporene kan være ekskrementer fra skadedyr, rester af døde insekter, bid i fødevarer og emballage eller spor i detektorer.
- Modtagekontrollen, som skal sikre, at skadedyr ikke kommer ind med råvarerne.
- Lagerstyring, så varerne eller returvarer ikke står i et hjørne og bliver glemte.
- Hvordan virksomheden håndterer affald og opbevarer emballage. Områder omkring affaldsbeholdere skal holdes rene, og spild skal fjernes. Også emballageaffald kan tiltrække skadedyr.

Hvis uheldet er ude:

- I tilfælde hvor der er konstateret indtrængen af rotter i virksomheden, skal kommunen straks underrettes. Kommunalbestyrelsen og Fødevarer styrelsen har gensidig pligt til at informere hinanden herom.
- Rottebekæmpelse må kun blive udført af autoriserede personer, eller af personer der er undergivet en autoriseret persons instruktion og arbejder på dennes ansvar.
- Virksomheden skal udarbejde en afvigerapport med korrigerende handlinger. En afvigerapport, er en rapport der dokumenterer, hvordan virksomheden har håndteret problemer med skadedyr. Det kan fx være lukning af virksomheden, tømning af lagre, kassation af varer og efterfølgende rengøring.

Bekæmpelse af rotter og mus

Det er vigtigt at skelne mellem forebyggelse og bekæmpelse, når der er konstateret et skadedyrsangreb i bygninger. Der bruges nemlig forskellige bekæmpelsesmidler i de to situationer.

Forebyggende foranstaltninger mod mus og rotter

Som forebyggelse kan man bruge elektriske fælder, som slår både mus og rotter ihjel med elektriske stød. Fælderne kræver, at man holder øje med dem mindst en gang om ugen, fordi det døde dyr rådner og tiltrækker insekter. Man skal også tilse smækfælder, hvor mus og rotter bliver slået ihjel, mindst én gang om ugen. Fælder, hvor mus og rotter bliver fanget levende, skal tilses dagligt.

Det er ikke tilladt at forebygge rotter med kemiske bekæmpelsesmidler i produktions-, lager- eller salgslokaler, heller ikke selv om giften bliver lagt i foderkasser. Det skyldes, at rottegiften er langsomt virkende, så rotterne kan nå at sprede giften, før de dør. Desuden kan det være svært at finde de døde dyr.

Til mus er det kun accepteret at bruge den hurtigvirkende musegift (chloralose) til forebyggelse inden døre. Chloralosen skal være anbragt i fælder, som er konstrueret, så musene ikke kan slippe ud igen. Den store fordel ved de lukkede fældetyper er, at de kan fange flere mus ad gangen, og den chloraloseholdige pasta afliver hurtigt musene. Fælderne skal tilses ugentligt.

Man må kun bruge foderdepoter med gift inden døre i ingeniørgange, kældre, maskinrum, garager og lignende. Der skal anvendes (antikoagulanter) til rotter og (antikoagulanter eller chloralose) til mus.

Man må ikke bruge trædegifte i den forebyggende bekæmpelse i lokaler, hvor der bliver håndteret eller opmagasineret fødevarer.

Udendørs kan virksomheden forebygge og bekæmpe strejfende mus og rotter ved at sætte aflåste foderdepoter med gift op langs ydermurene.

Egentlig bekæmpelse af mus og rotter

Hvis der – trods forebyggelse – er kommet mus eller rotter ind i virksomheden, skal de bekæmpes. Først må virksomheden få et overblik over omfanget af problemet. Virksomheden bør lukke de skadedyrsangrebne lokaler eller afdelinger, mens bekæmpelsen og den efterfølgende rengøring står på. Virksomheden skal overveje, om situationen kræver, at hele virksomheden skal lukkes.

Bekæmpelsen af mus eller rotter inde i virksomheden skal altid foregå i samarbejde med kommunen (rotter) eller bekæmpelsesfirmaet (rotter og evt. mus). Virksomheden skal altid melde til kommunen, hvis der er konstateret rotter. Rottebekæmpelse er kommunalbestyrelsens ansvar og må kun udføres af autoriserede personer eller personer, der er under en autoriseret persons instruktion og arbejder på dennes ansvar. Kommunen og Fødevarestyrelsen skal underrette hinanden, hvis der er meldt rotter på en fødevarer virksomhed, eller der er sat ind med rottebekæmpelse.

Som udgangspunkt er det ikke god hygiejnemæssig praksis at bruge kemiske bekæmpelsesmidler i produktions-, lager- eller salgslokaler. I helt særlige tilfælde kan det være nødvendigt at bruge kemiske midler, fx ved massive angreb af gnavere. I alle tilfælde er det virksomhedens ansvar at sikre, at fødevarerne ikke bliver forurenede ved bekæmpelsen. Virksomheden skal lave en afvigerapport.

Hvis gnaverne ikke er væk efter kort tid, må virksomheden, den kommunale rottebekæmpelse eller et bekæmpelsesfirma samarbejde om at bekæmpe skadedyrene på en anden måde, eventuelt i samarbejde med Fødevarestyrelsen.

Forebyggelse og bekæmpelse af insekter

Forebyggelse af insekter

Insekter er en anden gruppe af skadedyr. Når hygiejnen i en fødevarer virksomhed er i orden, er der ikke spild og rester af fødevarer, hvor insekter kan udvikle sig. Forebyggelsen består også i at gøre sig klart, hvilke skadedyr der bliver tiltrukket af virksomhedens produktion.

Nogle insekter holder sig væk, hvis temperaturen og fugtigheden er lav.

Hvis en virksomhed fx har fødevarer, som tiltrækker møl, er det en god ide at opsætte møldetektorer. Der findes mange forskellige slags detektorer, som kan spore insekter. Detektorer kan være UV-lysfælder, limfælder eller mekaniske fælder, som kan være kombineret med specifikke duftstoffer, men det vigtigste er, at virksomheden lægger en strategi for forebyggelse og bekæmpelse.

Detektorer eller fælder må ikke være placeret, så der er risiko for, at de forurener fødevarerne. Virksomheden skal være opmærksom på, at mange skadedyr er plag-somme på bestemte tider af året, og at man skal tilse detektorerne derefter.

Bekæmpelse af insekter

Er der trods forebyggelse kommet insekter ind i virksomheden, skal de bekæmpes. Først og fremmest skal man finde årsagen til problemet. Bekæmpelsen afhænger af typen af virksomhed, insektarter, og hvor i virksomheden insekterne er.

Der er mange forskellige slags fælder at vælge imellem, men ingen af dem må påvirke fødevarerne. Nogle insekter forsvinder, når man har kasseret de angrebne varer og gjort en hygiejnisk indsats, fx støvsuget. Andre gange er virksomheden nødt til at sætte fælder.

Det kan være nødvendigt at bruge kemiske bekæmpelsesmidler afhængig af forholdene. Det kan være sprøjtemidler, forstøvningsmidler, ædegifte og insekt-pudder. For kemiske bekæmpelsesmidler skal man altid følge forskriften på etiketten og afstemme bru-gen efter forholdene. Midlerne skal være godkendt af Miljøstyrelsen. Insekterne kan blive resistente (modstandsdygtige) over for bekæmpelsesmidlerne.

Når en bestemt behandling ikke virker, skyldes det of-test forkert blanding af midler, forkert middel, dårligt udført arbejde eller problemer med rengøringsrutinerne.

Bekæmpelse af andre skadedyr

Vilde dyr kan være skadedyr i det omfang, det kan skade fødevarerne. Under normale omstændigheder vil vilde dyr dog ikke søge ind på fødevarevirksomheder. Fugle, fx spurve, måger og svaler kan være store problemer på fødevarelagre, i bagerier eller i slagterier.

Her er det vigtigt, at fødevarevirksomheden sørger for at fjerne affald, som især tiltrækker måger.

Hvis der er skadedyr i din virksomhed, skal de bekæmpes

- Kontakt straks kommunen samt bekæmpelsesfirmaet, hvis der er tale om rotter.
- Kontakt straks bekæmpelsesfirmaet, hvis der er tale om mus.
- Forsøg at få overblik over, hvor stort problemet er.
- Du bør lukke de lokaler eller afdelinger, hvor der er skadedyr.
- Overvej om virksomheden bør lukkes. Kontakt eventuelt Fødevarestyrelsen, hvis du er i tvivl om noget.
- Lav en fejlrapport med plan for bekæmpelsen.

Her findes reglerne

Regler og vejledninger findes på www.retsinformation.dk

Skadedyrlaboratoriet

Inst. for Plantebeskyttelse og Skadedyr
Forsøgsvej 1
4200 Slagelse

Vejledninger om forebyggelse og bekæmpelse af de enkelte skadedyrsarter kan hentes på www.dpil.dk

Naturstyrelsen har ansat 3 konsulenter i rottebekæmpelse, som skal bistå både kommuner, firmaer og borgere med vejledning om rottebekæmpelse og rottesikring. Konsulenterne kan vederlagsfrit foretage besigtigelser på fødevarer virksomheder, såfremt kommune eller Fødevarestyrelsen ønsker en vurdering af et rotteangreb og årsagerne til dette.

Henvendelse sker til:

Peter Weile

Rottebekæmpelsen, Naturstyrelsen

Haraldsgade 53
2100 København Ø
Tlf. 72544933, E-mail: pw@nst.dk

Jørgen Theibel

Naturstyrelsen Vestjylland

Holstebrovej 31
5940 Ringkøbing
Tlf. 72548707, E-mail: jothe@nst.dk

Niels Hesthaven Sørensen

Naturstyrelsen Vestjylland

Holstebrovej 31
5940 Ringkøbing
Tlf. 72548753, E-mail: nihso@nst.dk

Pjecen kan downloades fra www.foedevarestyrelsen.dk